

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Ostroróg

Diagnoza potrzeb czytelniczych mieszkańców Miasta i Gminy Ostroróg

Listopad 2021

Spis treści:

1. Wprowadzenie.....	3
2. Miasto i Gmina Ostroróg.....	4
3. Mieszkańcy.....	6
4. Biblioteka w Ostrorogu.....	8
5. Analiza SWOT.....	10
6. Raport z badania potrzeb czytelniczych.....	11
7. Wnioski z diagnozy.....	14
8. Podsumowanie.....	16

1. Wprowadzenie

Biblioteka Miasta i Gminy Ostroróg w ramach projektu „Biblioteka w Ostrorogu BLISKO mieszkańców” postawiła sobie za cel odkrywanie i rozwijanie kapitału społeczności gminy Ostroróg, wsparcie dla oddolnych inicjatyw oraz wzmocnienie zaangażowania przedstawicieli społeczności lokalnej w podejmowane działania. Pierwszym etapem do osiągnięcia powyższego celu jest proces przeprowadzonej diagnozy potrzeb i zasobów kulturalnych miasta i gminy Ostroróg.

Niniejszy raport stanowi podsumowanie podjętych w ramach procesu diagnozy działań. W pierwszej kolejności ustalono grupy mieszkańców, które zostaną poddane badaniu. Ze względu na pandemię COVID-19 w badaniu udział wzięli czytelnicy, którzy w okresie badawczym korzystali z Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Ostroróg. Dodatkowo przyjęto, iż objęte badaniem zostaną dzieci oraz młodzież, seniorzy a także rodzice dzieci uczęszczających na zajęcia dodatkowe w bibliotece. Następnie dobrano metody i narzędzia umożliwiające wykonanie badania. Zastosowano badania diagnostyczne. Badanie przeprowadzono z użyciem dwóch narzędzi. Pierwszym była ankieta tradycyjna, w której udział wzięło 111 osób, a drugim ankieta w której osoba badana zadzierała odpowiedź – udział w niej wzięły 92 osoby. Badanie było realizowane w budynku Biblioteki, także podczas zorganizowanych spotkań w ramach działalności biblioteki, jak i działalności organizacji pozarządowych. Łącznie w badaniu wzięły udział: 203 osoby z każdej grupy wiekowej. W raporcie przedstawiono szczegółowe wyniki badań wraz z rekomendacjami do stosowania.

Rezultatem przeprowadzonej diagnozy jest nawiązanie stałych relacji z mieszkańcami gminy, a przez to wzmocnienie roli Biblioteki jako miejsca otwartego i wspólnego dla wszystkich mieszkańców.

Przeprowadzone badanie pozwoliło dotrzeć do mieszkańców, wzmocnić ich integrację oraz wspólnie tworzyć ofertę Biblioteki. Poznać potrzeby oraz zainteresowania seniorów, dzieci i młodzieży, a także rodziców.

Zdobyta wiedza pozwoli w przyszłości na podjęcie wspólnych działań, zwiększających aktywność społeczno-kulturalną oraz czytelniczą w mieście i gminie Ostroróg.

2. Miasto i Gmina Ostroróg

Miasto i Gmina Ostroróg pod względem administracyjnym położone są w województwie wielkopolskim, w powiecie szamotulskim.

Ostroróg jest jednym z najmniejszych miast w Polsce. Usytuowane jest w odległości 45 km na północny zachód od Poznania. Leży przy drodze wojewódzkiej nr 184 Szamotuły – Wronki w odległości 10 km od Szamotuł i 15 km od Wroniek. W Szamotułach znajduje się stacja kolejowa stanowiąca ważny węzeł komunikacyjny na trasie Poznań- Szczecin.

Gmina zajmuje powierzchnię 85 km² (8 499 ha). Miasto Ostroróg, o powierzchni 126 ha, stanowi centrum społeczno – gospodarcze gminy. Większość terenu gminy stanowią obszary rolnicze, które zajmują 5 590 ha użytków rolnych, to jest 65,8% ogólnej powierzchni gminy. Użytki rolne zajmują północną, centralną i wschodnią część obszaru gminy. Południowo – zachodnia część terenu gminy jest pokryta lasami, które obejmują 2 270 ha, tj. 26,9% powierzchni ogólnej. Na obszarze gminy znajdują się dwa jeziora – Wielkie (49 ha) oraz Mormin (14 ha).

W jej skład wchodzi 13 sołectw i dwa obwody miejskie:

- Bobulczyn,
- Bielejowo,
- Binino,
- Dobrojewo,
- Karolewo,
- Kluczewo,
- Kluczewo Huby,
- Oporowo,
- Piaskowo,
- Rudki,
- Rudki Huby,
- Szczepankowo,
- Wielonek,

- Zapust.
- Obwód Miejskie nr 1
- Obwód Miejski nr 2

Mapa nr 1: Lokalizacja Miasta i Gminy Ostroróg

Narodowy
Program
Rozwoju
Czytelnictwa
2.0

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego w ramach
realizacji Narodowego Programu Rozwoju
Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Źródło: www.gminy.pl

3. Mieszkańcy

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące kształtowania się liczby mieszkańców gminy Ostroróg w minionym okresie, zauważyć należy, iż na przestrzeni lat 2011 - 2015 liczba ta zwiększyła się. Nie można tutaj jednak mówić o regularnej tendencji wzrostowej, gdyż między poszczególnymi latami występują nieznaczne wahania zarówno wzrostowe, jak i spadkowe, ale pozytywnym aspektem jest fakt zwiększania się ogólnej liczby mieszkańców w dłuższym okresie. Liczba mieszkańców miasta i gminy Ostroróg wg stanu na dzień 31.12.2015 roku wynosiła 5004 osób.

Tabela nr 1: Liczba ludności gminy Ostroróg w latach 2011-2015

	J.m.	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	osoba	4965	4972	4988	5041	5004
mężczyźni	osoba	2456	2464	2473	2492	2489

kobiety	osoba	2509	2508	2515	2549	2515
---------	-------	------	------	------	------	------

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Ostrorogu aktywnie funkcjonują jednostki (Przedszkole „Miś Uszatek” w Ostrorogu, Szkoła Podstawowa im. Jana Ostroroga w Ostrorogu, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu) oraz 13 sołectw z terenu gminy Ostroróg i 2 Obwody Miejskie.

Duże zaangażowanie w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców gminy w tym obszarów związanych z kulturą podejmują organizacje pozarządowe: Klub Seniora Jaśki z Ostroroga, Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych w Ostrorogu, Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi „Szczepany”, Stowarzyszenie Aktywne Kobiety z Bobulczyna, Stowarzyszenie Przyjaciół i Rodziców Dzieci Przedszkola Miś Uszatek w Ostrorogu – USZATEK, Stowarzyszenie Kobiet z Binina, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Sołectwa Piaskowo-Karolewo, Stowarzyszenie Mamy-Dzieciom w Dobrojewie, Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Ostroróg, Stowarzyszenie Patriotyczni PL w Dobrojewie, Stowarzyszenie Klub Morsów „Wodne Niebo” Ostroróg, Koło Gospodyń Wiejskich Kluczewo Huby, Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie gminy Ostroróg, Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze w Bobulczynie i Dobrojewie, Uczniowski Klub Sportowy NAŁĘCZ w Ostrorogu, LZS Miasta i Gminy Ostroróg.

Grafika nr 1: Działania Organizacji Pozarządowych podejmowane na terenie miasta i gminy Ostroróg

4. Biblioteka w Ostrorogu

Biblioteka w Ostrorogu jest jedyną instytucją kultury na terenie gminy Ostroróg. Tym ważniejsza staje się jej funkcja i zapewnienie dostępu do słowa pisanego, oświaty oraz kultury. Jej rola zmieniała się na przestrzeni lat. Obecnie jej przyszłość zależy nie tylko od nakładów finansowych, choć one są ważne i stanowią podstawę jej funkcjonowania, ale od stopnia przystosowania do potrzeb środowiska lokalnego. Coraz powszechniejszy dostęp do informacji i wiedzy przez Internet, a co za tym idzie spadek czytelnictwa wywiera istotny wpływ na postrzeganie tradycyjnych funkcji biblioteki. Tempo zmian zachodzących w globalnym świecie powoduje, iż ludzie muszą nieustannie adaptować się do nowych warunków, co z kolei powoduje konieczność uczenia się „na nowo” przez całe życie. Stałe doskonalenie, innowacyjność i kreatywność stają się podstawą rozwoju. Spowodowany pandemią COVID-19 szybki rozwój technologii komunikacyjnych i informacyjnych wpłynął na upowszechnianie się zdalnej nauki i pracy. W tej sytuacji, aby jak najlepiej wywiązywać się z roli instytucji kultury, biblioteka powinna stale poszukiwać nowych sposobów odpowiadania na zmieniające się potrzeby mieszkańców. Oznacza to, że biblioteka musi być bardziej aktywna wobec mieszkańców gminy, podejmować z nimi współpracę, nawiązywać lokalne partnerstwa z organizacjami pozarządowymi i instytucjami, wychodzić z propozycjami, wręcz oddolnie kreować potrzeby czytelnicze i kulturowe.

Wykorzystując zastane zasoby władze Biblioteki dążą do wprowadzenia nowych rozwiązań dających szansę na utrzymanie i rozwój placówki w najbliższych latach. Biblioteka ma na celu aby stać się centrum aktywności życia społeczno-kulturalnego, miejscem bez barier, integrującym środowisko lokalne, przyjaznym dla wszystkich mieszkańców gminy, w którym mogą oni realizować swoje zainteresowania, twórczo spędzać wolny czas, zdobywać wiedzę oraz korzystać z szerokiej oferty kulturalnej.

Biblioteka w Ostrorogu dysponuje księgozbiorem o liczbie ok. 15.000 woluminów. Korzysta z nich 460 czytelników dziecięcych i 330 czytelników dorosłych. Średnia ilość wypożyczeń w ciągu miesiąca to przedział od 500 do 600 książek. Ogółem w 2020 roku wypożyczono 12.000 książek.

5. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - infrastruktura biblioteki - otwartość na współpracę - poparcie działań przez gminę - kontakty indywidualne, prywatne - doskonalenie zawodowe - doświadczenia pracowników merytorycznych - poszanowanie w społeczności lokalnej - dobry kontakt ze sołectwami - duża liczba uczestników imprez Dni Ostroroga, Dożynki, Stoły Wielkanocne - stosowanie różnorodnych form dotarcia z informacją o działalności (gazeta, Internet, plakaty, ulotki, zaproszenia) 	<ul style="list-style-type: none"> - jednolita oferta, powtarzająca się od lat - mała ilość pracowników merytorycznych - brak strategii, diagnozy potrzeb kulturowych - niski budżet - mała aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych - odległość od dużego miasta - brak zainteresowania ofertą mieszkańców z sąsiednich sołectw w gminie - słaby dostęp/transport do biblioteki - brak wypracowanych standardów współpracy pomiędzy biblioteką a Urzędem Gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie partnerstwa z sołectwami oraz organizacjami pozarządowymi - pozyskiwanie środków finansowych zewnętrznych (np. na rozwój oferty,) - pozycja biblioteki jako lidera współpracy lokalnej szansą na wzrost jej znaczenia - rozwój gospodarczy regionu/napływ nowych mieszkańców - inwestycje w gminie/wzrost atrakcyjności gminy - zwiększenie budżetu 	<ul style="list-style-type: none"> - brak jasnej polityki kulturalnej w gminie - migracje młodych mieszkańców - brak szkoły średniej - bliskość innych bibliotek - trudny dostęp do programów finansowania działalności kulturalnej dla małych instytucji kultury - brak systemowych rozwiązań dla małych instytucji kultury

6. Badanie potrzeb czytelniczych

W pierwszym badaniu udział wzięło 111 mieszkańców miasta i gminy Ostroróg, którzy są czytelnikami Biblioteki Miasta i Gminy Ostroróg lub korzystają z jej ofert kulturalnej.

W tym było to 55 osób zamieszkujących tereny gminy Ostroróg (czyli 13 sołectw) oraz 51 osób zamieszkujących miasto Ostroróg. W badaniu uczestniczyło tylko 5 osób nie będących mieszkańcami gminy Ostroróg.

Wiek, który był zaznaczany najczęściej, ponieważ aż przez 67 osób, to przedział między 25 a 60 rokiem życia. Osób powyżej 60 roku życia było 26. Kolejną grupą są czytelnicy z przedziału między 4 a 25 rokiem życia, gdyż w badaniu wzięło udział 18 osób.. Tak więc stosunkowo niewiele osób w wieku szkolnym korzysta z biblioteki. Zdecydowana większość osób, które wypełniły ankietę to osoby, które nie są już objęte obowiązkiem szkolnym.

Wszystkie osoby, które wzięły udział w badaniu są czytelnikami biblioteki w Ostrorogu oraz wypożyczają książki kilka razy w miesiącu - rocznie czytając więcej, niż jedną książkę. Zatem w badaniu udział wzięły osoby, które są aktywnymi czytelnikami i dobrze znają zarówno księgozbiór biblioteki w Ostrorogu, jak i jej ofertę kulturalną.

Poniżej przedstawione zostaną poszczególne pytania diagnozy w ujęciu procentowym:

Aż 106 osób zaznaczyło, że preferuje pozyskiwanie książek poprzez wypożyczenie ich w bibliotece, tylko 5 osób zaznaczyło, że preferuje zakup w księgarniach. Jedna osoba w punkcie z otwartą odpowiedzią wpisała „wymienialnia książek”. Natomiast nikt nie zaznaczył wypożyczenia od znajomych.

Zdecydowanie najczęściej zaznaczaną odpowiedzią była odpowiedź dotycząca wypożyczenia książek tylko w jednej bibliotece. Zaznaczyło ją, aż 97 osób. 10 osób zaznaczyło, że wypożycza w dwóch oraz 3 osoby, zaznaczyły odpowiedź trzy. Jedna osoba zaznaczyła, że wypożycza książki w czterech biblioteka i więcej. Pod uwagę należy tu głównie brać osoby w wieku szkolnym, które korzystają z ze zbiorów zarówno biblioteki szkolnej, publicznej oraz bibliotek które znajdują się poza granicami miasta i gminy – dotyczy to głównie studentów. Natomiast mieszkańcy sołectw skrajnych, takie jak Bobulczyn, czy Szczepankowo blisko sąsiadują z większymi miastami takimi jak Szamotuły i Wronki i

jest dużo prawdopodobieństwo, że to również właśnie w nich wypożyczają książki, ponieważ mają bliżej lub placówki te spełniają ich inne preferencje.

Gatunki wybierane najchętniej przez czytelników to zdecydowanie kryminały i romanse. 55 zaznaczyło, że najchętniej wypożycza książki o tematyce kryminalnej, kolejną grupą są miłośnicy romansów, które zostały wybrane przez 45 czytelników. Kolejnymi najchętniej wybieranymi gatunkami są: biografie i autobiografie, fantastyka i science fiction, podróżnicze, naukowe i historyczne, przygodowe.

98 osób zaznaczyło, że książki najczęściej czyta w czasie wolnym. 10 osób udzieliło odpowiedzi, że najczęściej czyta książki podczas pracy i nauki. 3 osoby zaznaczyły, że czytają najczęściej podczas podróży.

93 osoby zaznaczyły że preferują formę tradycyjną książek, 18 osób zaznaczyło formę elektroniczną książek.

Czynnikami, który zaznaczony był przez największą liczbę osób to darmowy dostęp, który zaznaczony został przez 95 osób. Kolejnym była atmosfera panująca w bibliotece, którą zaznaczyło 7 osób. Badani zaznaczyli również wybór tytułów zgodny z potrzebami, pomoc pracowników biblioteki przy wyborze pozycji oraz aspekty ekologiczne wypożyczania książek.

102 osoby zaznaczyły, że nie ma przeszkód w wypożyczaniu książek w bibliotece. Natomiast 8 osób zaznaczyło, że największą trudnością jest dla nich dojazd do biblioteki i jedna osoba dostrzega przeszkodę w małej dostępności upragnionych pozycji.

83 osoby znają ofertę zajęć dodatkowych i kulturalnych biblioteki. W badaniu wzięło jednak udział 18 osób, które nie są zaznajomione z powyższą ofertą.

33 osoby biorące udział w badaniu uczęszczają lub chciałyby uczęszczać na zajęcia związane z ich hobby, odpowiedź związaną z aktywnością fizyczną zaznaczyło 30, a sekcje rękodzielnicze 20. Pozostali zaznaczyli zadania związane z działalnością stowarzyszeń lub brak zainteresowania żadną z podanych form zajęć dodatkowych

Zdaniem największej ilości badanych tj. 23 w bibliotece brakuje im w bibliotece Klubu książki

W drugim badaniu, które przeprowadzone było również w bibliotece udział wzięły 92 osoby.

Badanie polegało na zadaniu przez badanego prawidłowej odpowiedzi.

W pierwszym pytaniu dotyczącym, sprawdzenia czy dana osoba jest czytelnikiem biblioteki w Ostrorogu 54 osoby odpowiedziały, że tak, a 38 zaprzeczyło.

W drugim pytaniu badani odpowiadali na pytanie dotyczące znajomości oferty biblioteki. 65 odpowiedziało, że zna ofertę, a 25 wydarło odpowiedź „nie”.

W kolejnym pytaniu badani odpowiadali na pytanie dotyczące sposoby informowania ich o działalności biblioteki. Najwięcej osób, czyli 57 jako preferowany kanał komunikacyjny wybrało FB, Instagram, kolejnym była strona www biblioteki zaznaczona przez 31 osób. Tylko kilka osób wybrało plakat i sms. 8 osób nie udzieliło odpowiedzi.

7. Wnioski z diagnozy

- I. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Ostroróg uczęszczana jest zarówno przez mieszkańców miasta, jak i przynależnych sołectw. Są to aktywni czytelnicy, którzy przychodzą do niej regularnie i wypożyczają książki.
- II. Udział dzieci i młodzieży jest stosunkowo niewielki, dlatego należy podjąć działania w celu upowszechnienia czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży (Bardzo ważnym elementem oferty będzie kształtowanie kultury czytelniczej i nawyku czytania u dzieci, bo to one kiedyś trafią lub nie do bibliotek. Chodzi o wzorzec kultury czytelniczej w domu i bezwiedne propagowanie kultury obrazkowej, wynikające m.in. z braku czasu rodziców.)
- III. Głównymi czytelnikami są kobiety i osoby w wieku po 26 roku życia.
- IV. Osoby, które wzięły udział w badaniu najchętniej pozyskują książki poprzez wypożyczanie ich w bibliotece. W badaniu jeden z badanych wskazał również, że preferuje „wymienialnie książek”. Dlatego w przyszłych działaniach biblioteki można rozważyć organizację takiego miejsca, gdzie mieszkańcy między sobą będą mogli wymieniać książki.
- V. Gatunki czytane najchętniej przez badanych to kryminały i romanse. Pozostałe gatunki zostały zaznaczone przez kilka osób lub przez żadną.
- VI. Zdecydowana większość czyta książki dla przyjemności i nie jest to związane z wypełnianie obowiązku szkolnego, tym samym można wnioskować, że księgozbiór biblioteki nie musi być poszerzany z dużym naciskiem o książki naukowe, gdyż wskazane wcześniej gatunki i wiek czytelników wskazuje na to, iż nie wykorzystują ich w głównej mierze do potrzeb naukowych.
- VII. Większość czytelników preferuje formę tradycyjną książek, ale jest również kilkanaście osób, które preferują formę elektroniczną. Jednakże przeniesienie usług biblioteki do przestrzeni elektronicznej (w ostatnim czasie zmienia się definicja czytelnika i usług bibliotecznych. Już nie jest konieczna fizyczna obecność czytelnika w bibliotece, aby skorzystać z usług bibliotecznych. Nie trzeba przychodzić do biblioteki, aby skorzystać z katalogu, bo są one dostępne w Internecie, można

komunikować się z bibliotekarzem elektronicznie itd. Trzeba jednak pamiętać, że to, z czego korzysta czytelnik „zdalny” musi być wcześniej przygotowane (opracowane, sklasyfikowane, opatrzone sygnaturą, włączone do katalogu, itd.).

- VIII. Wzmocnienie marki Biblioteki jako lokalnego lidera w dziedzinie kultury (Biblioteka będzie inicjatorem współpracy, tworzenia partnerstw na rzecz rozwoju kultury)
- IX. Powołanie partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju kultury w gminie Ostroróg (zaproszenie sołtysów, organizacji pozarządowych instytucji edukacyjnych do wspólnego tworzenia oferty)
- X. Pielęgnowanie tradycji i kultury ludowej (wspieranie działalności lokalnych rękodzielników, działania Izby Regionalnej U Szczepanów, organizacja obchodów i uroczystości państwowych)
- XI. Stworzenie oferty dla osób starszych i niepełnosprawnych (stworzenie drugiego domu dla seniorów – zapewniającego bezpłatne usługi w kulturalnej atmosferze).
- XII. Podjęcie działań w celu dotarcia do większej liczby odbiorców oferty kulturalnej biblioteki.
- XIII. Preferowanym kanałem komunikacyjnym między biblioteką a czytelnikami zdecydowanie są portale takie jak facebook i instagram oraz strona www biblioteki.

7. Podsumowanie

Dzięki przeprowadzonej diagnozie i podjętym działaniom Biblioteka ma szansę stać się centrum czytelniczym i kulturalnym Ostroroga, który tworzony jest dla mieszkańców i z mieszkańcami. Biblioteka będzie otwarta na wymianę doświadczeń i współpracę w oparciu o dobry przepływ informacji oraz skuteczną promocję działań, finansowanych również ze środków zewnętrznych.

Stanie się też centrum partnerstwa na rzecz rozwoju czytelnictwa w mieście i gminie Ostroróg. Partnerstwa tworzonego w celu wymiany zasobów oraz budowania koalicji. Współpraca pomiędzy różnymi partnerami niezależnie od istniejących różnic jest łatwiejsza, jeśli opiera się o doświadczenie działania w tym obszarze i stosowanie cech partnerstwa takich jak dobrowolność, równość i zaangażowanie.

Zwiększenie zainteresowania mieszkańców w obszarach czytelnictwa, kultury, oświaty, aktywizacja obywatelska na rzecz społeczności lokalnej, budowanie wzajemnego zaufania pomiędzy partnerami i umiejętność wypracowywania formalnych podstaw lokalnego partnerstwa to skuteczne sposoby na rozwój oferty nowoczesnej biblioteki.